

TALOUSARVIOALOITE 49/2003 vp

Määrärahan osoittaminen pientyöpaikkojen työterveyshuollon ja työsuojelun kehittämiseen

Eduskunnalle

Pienyritykset muodostavat valtaosan Suomessa toimivista yrityksistä, ja niissä työskentelee tulevaisuudessa enenevä osa työvoimasta. Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2000 Suomessa toimi 222 774 mikroyritystä (alle 10 henkilöä). Suomen Yrittäjien ja Finnveran keväällä 2003 tekemän pk-yritysbaremetrin mukaan suhdannenäkymät ennakoivat myönteisen työllisyyskehityksen jatkuvan pk-sektorilla.

Pientyöpaikkojen merkitys kasvaa työelämässä, ja niiden osalta työterveyshuollon kattavuutta ja toiminnan laatua tulee parantaa. Uudessa hallitusohjelmassa korostetaan työelämän kehittämissuunnitelmien laajentamista ottaen huomioon erityisesti pientyöpaikat. Vuoden 1999 Kelan tilastoista ilmenee, että työterveyshuollon korvaus haki vain 16 % alle 10 hengen yrityksistä, kun taas 10 henkeä tai enemmän työllistävien yritysten keskuudessa vastaava luku oli 90 %. Työterveyshuolto Suomessa -kyselyaineiston perusteella voidaan laskea, että alle viiden henkilön yrityksistä 65 % oli työterveyshuollon ulkopuolella vuonna 2000. Vuoden 2000 Työ ja terveys -haastattelun tulosten perusteella voidaan arvioida, että vain kolmannes mikroyrityksissä työskentelevistä työntekijöistä on työterveyshuollon piirissä. Työterveyshuolto on perinteisesti tavoittanut huonoimmin pienimmät ja usein varsin lyhytikäiset työpaikat.

Periaatteessa työterveyshuolto on toimija, joka voi tavoittaa pienimmätkin työpaikat ja auttaa niitä työolojen, terveyden ja hyvinvoinnin kehittämisessä. Työterveyslaitoksen Pientyöpaik-

kaohjelmassa (1995—2000) saatiin hyviä kokemuksia kehittämistyöstä pientyöpaikoilla. Myös Työterveyslaitoksen käynnistämien "Työsuojelun tuki" ja "Työympäristö 2005" -toimintaohjelmien tavoitteena on ollut pientyöpaikkojen omaehtoisen työturvallisuustyön kehittäminen yhdessä työsuojeluviranomaisten ja muiden yhteistyötahojen kanssa. Pientyöpaikat ovat toimintaympäristöltään ja kulttuuriltaan erilaisia, ja siksi kehittämistyön toimintamalleja joudutaan räätälöimään yrityskohtaisten ja paikallisten tarpeiden mukaisesti. Keskeinen periaate kehittämistyössä on pientyöpaikkojen ja niiden henkilöstön aktiivisen osallistumisen kannustaminen ja mahdollistaminen.

Uuden hallitusohjelman yhtenä tavoitteena on myös selvittää työterveyshuollon kokonaistilannetta ja kehittämistarpeita. Hallitus kohdistaa kehittämiskanoksia työelämässä mm. henkiseen työsuojeluun ja hyvinvointiin, työssä jaksamiseen sekä työkykyä ylläpitävään toimintaan. Toiminnan keskeisenä tavoitteena on kansalaisten täysipainoinen osallistuminen työelämään ja työssäoloajan pidentyminen. Sekä työterveyshuolto- että työturvallisuuslainsäädäntö korostavat yrittäjän velvollisuutta edistää työntekijöiden terveyttä sekä työ- ja toimintakykyä työuran eri vaiheissa sekä tapaturmien ja työstä johtuvien terveyshaittojen vähentämistä työpaikalla.

Työterveyslaitos suunnittelee käynnistettäväksi uuden Pientyöpaikkaohjelman. Tavoitteena on eri yhteistyötahoja aktivoimalla saada pienyritykset työterveyshuollon palvelujen hyö-

dyntäjiksi niin, että aloite yhteistyön käynnistämiseksi tulisi yrityksiltä itseltään. Koulutuksen, interventioiden ja tiedotuksen tavoitteena on saada pienyrittäjät ymmärtämään, että työterveyden ja työturvallisuuden kehittäminen toimii myös kilpailutekijänä.

Suunnitelmana on kuntatason verkoston rakentaminen, jonka tavoitteena on edistää yrittäjien tietämystä työterveyshuollon ja työsuojelun toiminnasta, lisätä työterveyshuollon kattavuutta sekä tuottaa materiaalia sekä pienten yritysten että työterveyshuollon käyttöön työsuojeluun ja työterveyteen liittyen. Samalla pyritään tarjoamaan pienyrityksille kehittyneitä toimintakäytäntöjä yleisemminkin.

Toiminnan tavoitteena on luoda yhden kunnan alueella toimiva malli, jossa testataan uusi kehitettävä työterveyshuollon toimintatapa ja jota huolellisen arvioinnin jälkeen voidaan soveltaa valtakunnallisesti. Toisena keskeisenä tavoitteena on työterveyshuollon toiminnan kehittäminen niin, että edellytykset palvelujen tarjoamiseksi lisääntyisivät. Verkostoyhteistyöhön kutsutaan läänin sosiaali- ja terveystieteiden edustajat, kunnan edustajat, työsuojelupiiri, Kelan paikallistoimisto, paikallinen yrittäjähdistys, TE-keskus, työterveyshuollon palvelun tarjoajat, työmarkkinalaitosten alueelliset edustajat sekä vakuutusyhtiöiden edustajat.

Hankkeen koordinaattorina toimii Turun alue-työterveyslaitos yhteistyössä Keskustyöterveyslaitoksen asiantuntijaryhmän kanssa. Asiantuntijaryhmä hyödyntää tarvittaessa asiantuntijoita eri organisaatioista, jotka toimivat pk-yritysten kehittämisen tukena. Asiantuntijaryhmä arvioi kehittämisprosessia sen eri vaiheissa ja tukee hankkeen käytännön toteutusta.

Uuden toimintatavan keinoja ovat verkostota- paamisen, työterveyshuollon toimintatapojen ja sisällön kehittämisen ja tiedottamisen (materiaa-

lituotanto) kautta lisätä pienyrittäjien tietoisuutta työterveyshuollon hyödyistä ja järjestämisvelvollisuudesta sekä työsuojelun merkityksestä.

Lähestymisideologiana on, että työ luo terveyttä ja työterveyshuolto ja työsuojelu luovat työkykyä. Eri toimijoiden mukanaolo mahdollistaa myös sen, että työterveyshuolto- ja työturvallisuuslakeihin liittyvät velvoitteet tulisivat esille jo yrityskoulutuksessa, esimerkiksi TE-keskuksissa. Työterveys ja työsuojelu tulisi saada myös oppiaineiksi ammattiin johtavassa koulutuksessa.

Aikataulu: 1.1.2004—30.6.2006. Alustavat tulokset ovat käytössä Suomen EU-puheenjohtajakaudella 2006.

Pienyritykset eivät kykene itse kustantamaan kipeästi tarvitsemaansa työolojen kehitystyötä. Toisaalta Työterveyslaitoksen budjetin valtionosuus on viime vuosina jäänyt paikalleen eikä vastaa väistämättä syntyvää kustannustason nousua. Näin ollen laitoksen valtionavulla ei voida rahoittaa uutta suurta hanketta. Siksi pientyöpaikkojen työterveyttä ja työoloja kohentavien hankkeiden rahoittamiseksi tarvittaisiin lisärahoitusta.

Työterveyslaitos tarvitsee pientyöpaikkojen interventiohankkeen suunnittelemiseksi, toteuttamiseksi ja arvioimiseksi lisäkehukseen kolme tutkijaa eli 250 000 euroa vuosittain. Mikäli pienyritysten työterveys- ja työympäristöolojen kehittämistä haluttaisiin käynnistää nykyistä laajemmin, se edellyttäisi noin miljoonan euron vuosipanosta vähintään viiden vuoden aikana.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta ottaa valtion vuoden 2004 talousarvioon momentille 33.07.50 lisäyksenä 250 000 euroa pientyöpaikkojen työterveyshuollon ja työsuojelun kehittämiseen.

Helsingissä 26 päivänä syyskuuta 2003

Jukka Gustafsson /sd
Paula Risikko /kok

Matti Kauppila /vas
Markus Mustajärvi /vas

TAA 49/2003 vp — Jukka Gustafsson /sd ym.

Tero Rönni /sd
Kimmo Tiilikainen /kesk
Esa Lahtela /sd

Jukka Roos /sd
Anne Holmlund /kok